

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VIII

Barcelona 28 Març de 1914

Núm. 334

SUMARI

Catalunya a les Corts, per B.

Claror de dintre, per JOSEP LLEONART.

Estudis verdaguerians.- El sentiment religiós a «L'Atlàntida», per J. FORNELL.

Un primer Congrés.

L'Elegia d'Ovidi.- A Eugeni d'Ors, per LL. BERTRÁN I PIJOAN, trad.

De l'eficàcia educadora de l'acció, per ALBERT SANS I FARGAS.

De Teatre català.- «La dolça Agnès» d'En J. Puig i Ferrater, per J. FARRAN I MAYORAL.

L'Elias (Apa), per FRANCESCO PUJOLS.

En Menendez Pelayo i Catalunya, per ANTONI RUBIÓ I LLUCH.

De la premsa

La nostra Barcelona.- Raons i números, per PERE DE PRADES.

En Mistral és mort.

Informació

Associació Catalana d'Art Dramàtic.

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Claris, 82

Catalunya a les Corts

A mida que's va atancant la data de la obertura del Parlament espanyol, més i amb més significació apareix l'ardit estol dels regionalistes qui porten la representació de Catalunya; cada dia se acolora més en relació, sobre tot, al esblaimament general dels partits tots; la seva valor, tangible i palpable, és a guisa d'aquells nuclis primitius qui en llur moviment de rotació, atreuen, consoliden i determinen les materies qui al llur entorn eren un xic rarefactes i vagaroses.

Si llenceu una mirada pel camp polític espanyol, si us fixeu, per mica, en el resultat de les darreres eleccions, trobareu per tot un escampament de cosa podrida, com sempre; trobareu els resultats de la pauta oficial, qui de tant ser cosa morta, arriba a viure; naturalment, però, amb vida imperfecta, com deu ser-ho la dels moscarons qui's fan en els ferments i en els morescs, sense viridència, sense flor, només amb una massa antipàtica i entumida; trobareu, com sempre, aquella cosa encarcerada, la quadrícula, qui dona aquella massa informe, sens ideal; aquell moscaró, avui més odiós, quan arreu guspireja, per nostra sort, la fornall del sentiment de nacionalitat.

Heu's-aquí com si algú, pel seu estat patològic, té necessitat de determinats efectes d'electricitat, pot fer economia, pot estalviar, recorrent a una senzilla comparació entre l'estol regionalista i els altres; que pari un xic de ment, i serà en ell la impressió, l'esgarripança...

Només cal mirar les denominacions dels varis agrupaments: *ministerials*, ço és, de l'ideal del pressupost, del sol qui

més escalfa; *liberals*, o sia de l'ideal del futur possible pressupost; *republicans*, val a dir, de la gent qui es vol aprofitar de la república, ja d'abans que vingui!; *jaumistes*, ço és, els de l'ideal d'un home; *mauristes*, idem... i anem seguint; tot per l'estil.

Per damunt totes aquestes petiteses, en contraposició an aquest caos d'ideals (?) bisantins; gastronòmics, tenim el nostre estol regionalista, qui significa quelcom positiu i concret en l'ordre patriòtic; ell no vol dir ni conservadurisme ni lliberalisme, ni cosa republicana, ni monàrquica; ni d'En Pere, ni de En Pau; vol dir per sobre de totes aqueixes accidentalitats, patriotisme real, no de bombolla; d'aquells qui, amatents al bategar fecunde de la substància de les nacionalitats, estudien dar-li ambient perquè els seus batecs incipients sien demà grans onades de vida damunt la escorça de l'Espanya ensopida.

Així va Catalunya a les Corts; per la representació dels regionalistes. Val a dir que no sols és per l'avantatge de les nostres concretes valors polítiques damunt les nul·litats amorfes dels partits; és, també, per la formidable quantitat de vida que la representació de la Lliga significa, enfront dels partits qui van perdent llur força per la manca d'ideal.

B.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdager i a la nostra Admisinració.

Preu: 2 pessetes

Claror de dintre

Tinc vesllums per a creure-hi en una claror que ve de dintre, vull dir que a deduccions que s'hi arriba pel coneixement s'hi pot arribar, diríem meravellósament, de vegades, per obra del pur sentiment. Sense documentacions, sense textos, el poeta s'emocionará talment d'una realitat en un moment intens, que al expressar-la coincideixi en justa amb l'erudit. I així l'un per la llum que ha rebut dels documents, l'altre per la llum de dintre seu que se li ha esparramat sobre l'objecte, l'un per un dò de saviesa, l'altre per un dò de poesia han penetrat l'objecte.

I, d'això venint, trobo un gran delitament en sommiar com a essencials al qui es regeix per proves, com al qui es regeix per enamorament, dugues qualitats essencials, que fossin la intensitat, i l'adequat de l'objecte, o siga que cada un es dongués tot al seu objecte; l'un estudiant-lo i seguidament afirmant o teoritzant; l'altre donant-se a la contemplació del objecte i desseguida a cantar-lo, i així el pensament eixiria de ells amb una comú predestinació de cosa vera a la qual ens sentiríem atrets sense esma de demanar si allò vs de saviesa o de pura emoció.

Davant de l'absolut no és també saviesa l'emoció major?

Abstrets de cap coneixement històric, de cap preconcepció política, cantàvem el nostre sentiment de patria. * Eps havíem deixat guanyar de la contemplació d'algunes encontrades de la nostra terra, i ja en aquest punt, havíem deixat esplaiar-se l'emoció. Retreïem en aquells articles, com en la vista d'una encontrada nostra l'esperit hi gaudia una figuració talment religiosa, on descansava, i com el monestir ens removia i enfervoria l'amor a la terra-mare, i que si en un pensament hi trobàvem plenitud de seny català (un seny català que ens forjàvem gairebé intuitivament sense més proves que un vagorós record de parcials lectures dels nostres pensadors) ens sentíem delitosament sospesos entre'l cel físic que toca a les nostres roques i l'altura inescrutable d'on ens venen les hores de llum... I així seguint el curs de la propia emoció, i cap més norma, dèiem trobar en l'un atribut una mística semblança de l'altre: un fons d'emoció religiosa en el sentiment de patria, un fons d'aquest en l'emoció religiosa.

Amb aquest únic enamorament que

ens era alhora tot el document i tota la teoria, situàvem intuitivament el pur originari de la patria en els camps, a muntanya, al cor de la qual commosament batejàvem de forma natural incontaminada de la patria. Al entregar-nos a aquest sentiment pensàvem amb preferència en certs indrets de la terra, en cert monestir, i en certs homes de seny, catalans, però tenint de tot ço dit un coneixement ben fragmentari, que havia bastat noresmenys a reclamar envers ells la claror de dintre nostre que ara ens els il·luminava i amorosament ens hi retenia.

I veus aquí que aquests dies, per primera vegada, i coneixent poquíssim de les seves altres obres, obro el llibre en què un nostre prelat explica la Tradició Catalana, recalcant-se en textos i coneixements humans de gran fondaria, i em trobo que en un panteig del conjunt, i en prous punts concrets, el sentiment de patria a què ens deixàvem anar ve a resultar segons ciencia: que verament el pur originari de la patria devalla de les clares encontrades que ens enamoraven i que aquelles de mí preferides són justament les que, segons textos de saviesa, són breçol de la raça i de la seva espiritualitat, i que aquelles naus de monestir sota les quals una fonda exultant emoció d'amor al còs de la nostra terra es removia adins meu, és també una deu incontaminada, i l'arquitectura del monestir, la que per excel·lència pot dir-se filla nostra. I el llibre savi diu també al poeta que en la definició que ell havia barbotejat sobre el seny català, tot i coneixent ben fragmentariament els homes que l'encarnen, l'amor no l'havia enganyat, sinó que li havia fet veure més enllà i tot del propi coneixement, o meravella!

«Serà això (així em plauria), que quan ens posem en un objecte adequat i amb tot l'amor de què som capaços, coneixement i sentiment deuen trobar-se parents en un punt, i que el secret de què un pensament perduri ve d'aquest altre secret de la oportunitat amb fervor?

Mes, passem enllà amb altres raons, no tretes directament del meu cas.

Fa pocs dies un nostre crític em feia adonar de un fenomen com'l que jo abono, de coincidència entre el valor dels productes del coneixement i els del sentiment.

Era parlant-me d'En Milà i Fontanals i la seva teoria de la poesia popular, a la qual arribà per camins llargs d'estudi, i com, una vegada ell mort, la teoria

que en ell fou valiosa deducció del pacient estudi dels textos avinents, ha tingut en la actual cultura una mena de reencarnació de un caràcter poètic ple d'espiritual transcendència. I al dir-m'ho ens recordàvem de les coses atraients que la claror de dintre posant-se-l'hi en el món havia fet pensar sobre'l mateix tema de la poesia popular al poeta Maragall.

«Desmereix el sentiment de l'un del coneixement de l'altre? Si cada un pel seu cantó parlaren d'una cosa preferida i amb la més gran intensitat que cabia en cada u?...

D'aquests documents cordials, em plauria a mí també una vegada deduir-ne que potser és fora de lloc discutir la superioritat de l'erudició sobre'l sentiment en una cultura, o inversament; i que el problema rau talvolta més aviat en l'adequació i en la intensitat, és a dir, en què, poeta o savi es produeixin cada u en el seu lloc i segons la seva naturalesa. I allavors, em diu el cor que tant el que no fa una afirmació que abans no la vegi abonada per documents, com el que deixa que a l'hora bona la claror de dintre se li escampi com una llanterna sobre algun objecte, cridant-lo al seu amor, viuràn contents en allò seu. Perquè jo crec que és vana dialèctica tractar de qui té més raó o força, ni de si el món és del poeta o del savi, ni de si és el coneixement segons ciencia o bé la emoció ço que té de informar una cultura. Deixar moure lliurement dins de la seva òrbita cada esperit i que la vida mateixa seleccioni, crec que fora una norma nobilíssima en aquest cas. Perquè jo crec que tantmateix, saviesa o emoció no podran menys de trobar-se emparentades, per no dir foses en una mateixa claror, en aquell punt on les paraules verdaderes duren més enllà de l'home.

JOSEP LLEONART

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pesetes
Primer llibre de sonets	5 "
Segon llibre de sonets	4 "
Els Fruits Saborosos	1 "
La Malvestat d'Oriana	2 "
Les Monjoies	5 "
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

* v. SENTIMENT DE PATRIA. Núms. 306, 307, 308 i 309 de CATALUNYA.

Estudis verdaguerians

El sentiment religiós a "L'Atlàntida"

II

Sovint ha sigut presentada «L'Atlàntida» amb interpretacions que feien de ella un poema racionalista, exalçador de la potència de l'home i de les forces increades de natura, i això és impossible que pogués concebre-ho en Verdaguer, ni tant sols que li pogués sortir així sense donar-se'n compte, en una mena d'inconsciència artística, per la preponderància excessiva de un sentiment, puix seria un estil massa contrari al seu medi.

Si precisament sembla que l'esperit de «L'Atlàntida» hagi estat inspirat al poeta per un versicle de l'Apocalipsi! Vegi's, doncs, si no hi ha copçat en Verdaguer en el poema seu l'esperit dels Llibres Sants! Ja diguérem en l'«Ensaig sobre L'Atlàntida» — i aquí també ho indicarem en algun lloc — que el desig del poeta fou glorificar el Senyor, posant als peus d'Aquest les runes de l'esplendorosa civilització pagana que havia dominat el món i que tot just començà a trontollar a l'encarnació del Verb Diví. En l'Apocalipsi, al rompre l'Anyell el segell sisè, Sant Joan veu caure els estels del cel sobre la terra, i diu En Fèlix Torres Amat, l'il·lustre traductor de la Vulgata, que això pot interpretar-se metafòricament i significar amb els estels caiguts els ídols dels gentils. Aquesta imatge és usada molt sovint per tots els profetes i pels evangelistes, indicant que a la vinguda del Mesies desapareixerien els astres menors del paganisme, i «L'Atlàntida» sembla que hagi estat bastida damunt la mateixa idea. Encara hi ha quelcom més que demostra la impressió que a Mossén Cinto li feu el susdit versicle de l'Apocalipsi, car la figura amb què Sant Joan dona força al pensament, per comparació, la recordem reproduïda dos cops en la obra de nostre poeta. Diu el llibre bíblic (Apoc. VI, 13): «I els estels caigueren del cel sobre la terra, a tall dels fruits de una figuera moguda per una forta ventada»; i en «L'Atlàntida» s'hi troba (c. IX, 53-56).

«Ira de Déu! ¿qué dorms? ¡oh no! que a ta rufaca, sa càrrega, la torre d'arrels de ferre, esbat; com sacudeix la seva de fruits i fullaraca l'alzina que l'espurna del cel ha corsecat.»

i més endavant encara rebrota el record del text sagrat (c. IX, 221):

«Llavors, diu que al esbatre, com ses aglans un roure.»

Rés tant eloqüent com els exemples, trets de les obres que's comenten i amb aquests ens sembla que queda determinada la tònica ideològica de l'obra de Mossén Cinto. Si així és al començar, tot quant segueixi creiem que podrem muntar-ho damunt de ben fermes bases.

Es cert que en nostres primeres lectures de «L'Atlàntida» opinàrem com aquells qui creuen que aital problema és la manifestació pagana del geni d'En Verdaguer, puix no s'ha pas de negar, tota la forma externa de l'obra la presenta com un tribut d'admiració a la natura i, per tant, sembla que vingui informada per un sentiment pagà d'ella. La influència dels clàssics grecs i llatins, les obres dels quals nodriren la imaginació den Verdaguer fins a saturar-la de un ambient pagà, apareix tant visiblement en el poema que fou, també, ço que primer se'ns amostrà a la vista; però en sovintejarem les lectures amb l'afany de penetrar-ne l'esperit, i descobrírem aleshores certes amagades fibres en l'organisme del poema que amb evidència demostraven com era del tot cristiana la sava qui li havia donat vida.

Un crític il·lustre, En Manuel de Montoliu, diu en el pròleg al «Càntic dels Càntics», que en la poesia den Verdaguer s'hi troben dugues tendències tant antagòniques com el paganisme i el misticisme cristià i que, així com el primer és del tot *extern* en el gran poeta, el segon hi és *intern*. Doncs bé, nosaltres acceptem de bon grat aquest doble aspecte per En Verdaguer, i no sols és de bon grat que l'admetem, sinó que a més a més fem declaració palesa d'ésser justa la distinció del prologuista. Ara, el que no veiem és la necessitat d'haver-la d'acceptar per a dos moments diferents en la totalitat de la obra del poeta, representant un d'aquests moments «L'Atlàntida» i essent les obres místiques les que determinen l'altre.

Nostra opinió és que en «L'Atlàntida» ja s'hi troba aquella duplicitat, i que en aital obra hi són reunides amb duguestendències com síntesi expressiva de la personalitat poètica de Mn. Cinto.

El doble aspecte correspon en el poeta a una mentalitat sobrecarregada de lectures clàssiques del paganisme, i, ensem a una ànima cristianament religiosa per naturalesa, pel medi i per educació.

No hi hà dubte, doncs, que a «L'Atlàntida» existeix el germe del futur poe-

ta místic. El desig d'En Verdaguer de fer presentalla a son Deu d'un esmonjoiades fábules del paganisme és expressió clara que l'esperit del poeta serva un amor infinit al Creador. L'agombolament d'aquell món pagà que hi ha en «L'Atlàntida» hauria estamornit una ànima menys fermament cristiana que la d'En Verdaguer, mes contra aquesta res hi pot, i el sentiment de sa religiositat se sent bategar encara sota'l devassall de runes paganes que la colguen, amagant-la a nostres ulls.

El místic que després fou Mn. Cinto no és, doncs, una nova modalitat del poeta, sinó conseqüència d'un major centrament de la seva personalitat, car, abandonant la lectura dels poetes pagans, se li anaven esvaint a pleret aquelles postices imatges i formes que, a tall d'oripell, volgueren falsejar el tremp acerat de l'ànima d'En Verdaguer. Sortosament no van aconseguir-ho del tot, per manca d'afinitat, i diem sortosament perquè si's compara «L'Atlàntida» amb el «Canigó» o qualsevolga de les altres obres posteriors no és pas difícil comprendre que l'estre de llur autor freturava altres ambients que'l de la primera per a brillar amb sa llum pròpia.

Un cop esboirat l'embolcall pagà que impedia la irradiació de la flama d'amor viva que arborava el cor tant religiós de Mn. Cinto, esboirat per la contemplació i afers del sacerdocí, els sentiments cristians, ingènits en el poeta, s'avivaren fins abrandar tot son ésser i d'aquí ve la preponderància absoluta d'aquests en les obres darreres d'En Verdaguer. L'obra conjunta d'ell és, doncs, una expressió clara de l'evolució soferta per la seva personalitat poètica, però, entenguí's ben bé, *evolució* i no *canvi*, puix ja'ns ho digué el gran Milà en el pròleg als «Idilis i Cants místics», remarcant la diferència que va de «L'Atlàntida» a aquests: «Què hi hagut de nou? — diu En Milà — ¿Per ventura ha cercat un camí divers o ha mudat de gust o de conceptes literaris? ¿Ha volgut demostrar que és apte pel conreu de diferents gèneres i que ses mans poden collir mes d'una palma? No és res d'això certament i sense que ningú la diga quiscú podrà descobrir-ne la causa. No hi ha hagut cap canvi... Sinó que s'ha acontentat d'escriure amb senzillesa el que son cor li dictava».

Si de «L'Atlàntida» a les obres posteriors hi hà, doncs, evolució i no canvi és incontestable que en la primera deu existir el germe de les segones, i és, per tant, irrefutable la *coexistència* en aquella obra del doble aspecte poètic de Mossén Cinto. ¿Per ventura podríem aduir autoritat major que la del sapientíssim Milà per a apoiar nostra tesi que'l paganism de «L'Atlàntida» és postic? I a fe

que ho declaren bé les últimes de les paraules copiades, i essent el paganisme una vestidura manllevada, ¿què quedarà al despullar-ne «L'Atlàntida»? Aleshores, sols aleshores, en trobarem la part viva, la sang, els nervis, els muscles que formen l'ésser palpitant que dona moviment a aquelles despulles de túniques gregues i romanes.

Se'ns diu que En Verdaguer a «L'Atlàntida» no l'ha copçat el místic sentit de la natura. I què? tant se val; més ben dit, és millor així que no pas exposar-se a reliscades panteistes, com s'hi arriscarà el poeta qui, no guià d'una gran solidesa teològica, pretengui cercar Deu en la naturalesa. No hi ha pas cosa més perillosa que la mística interpretació d'aquesta, cristianament parlant, car les fites que desllinden el seu camp dels terrers de la filosofia panteista no són fàcilment visibles per ulls poc avesats a seguir-les.

Una imaginació desembridada per l'afectiva potencia és molt de temer que traspassi els límits de la mística cristia-

na, i, si la gràcia divina pogué permetre a la senzillesa de S. Francesc l'adoració de natura sense extralimitacions a la fe, en canvi, tota la ciència d'En Jacoponi no el lliurà d'haver en l'excés de ses frisanques místiques, certes concomitancies amb el Nirvana budic. En Verdaguer, que no era cap filòsof ni cap sant, obrà, doncs, perfectament, no volent invadir un terreny vedat a ell. Val molt més per a la puresa del sentiment cristià quedar-se en l'admiració de la naturalesa en son aspecte extern, material, pagà si es vol, que no pretendre insuflar-hi una alenada divina amb un gest fals.

Valdrà sempre més agafar un Hèrcules, personificació de les forces naturals, i fer-lo instrument del Deu tot-poderós, que no pas embrancar-se en concepcions filosòfiques d'aquelles. Allò tindria el triple aventatge de la plasticitat, de la sintetització i de lliurar-se de trenca-colls. Per a la obra d'art són essencials les dugues primeres.

J. FORNELL

Un primer Congrés

A mitjan abril es celebra a Hamburg (alemanya) el primer Congrés Internacional de Fonètica Experimental. Des de l'aparició de la tesi famosa de M. Rousselot, *Les modifications phonétiques du langage* (Paris 1892) petjant orientadora un camp inexplorat fins allavors i senyalant noves vies a la investigació del llenguatge, la Fonètica en general ha fet progressos incomputables. Cal dir però que'ls avenços són en sa immensa majoria deguts al paper indiscutible que hi juga més cada dia la Fonètica Experimental que dintre el domini de les ciències positives ha assolit en poc temps la categoria de ciència pròpia. Es per això que la iniciativa dels professors italians Gradenigo, Biaggi i Stefanini convidant a tots els fonetistes d'Europa i Amèrica a constituir comitès nacionals de gent interessada pels progressos d'aquella ciència, s'ha vist tant ben acollida i secundada que ha fet devenir realitat ferosa una idea tot just sembrada: la de l'acoblament de tots els interessats en un primer congrés d'alta importància. Car no sols els fonetistes-filòlegs hi ocuparan el lloc que principalment els pertoca, sinó que a llur costat hi figuraran els mestres de cant, els psicòlegs, els mestres de sords-muts i altres. Es que les infinites adquisicions de la fonètica experimental des del descobriment del mirall laringal d'En Gar-

cia i els tanteigs d'En Lenz, Kingsley i Hagelin per a la construcció d'un senzill paladar artificial destinat a l'estudi de les articulacions fins als darrers aparells i perfeccionaments amb que s'ha enriquit la tècnica, com són el Laringògraf de Gutzmann, l'Autofonoscop de P. Calzia i la serreta metàlica de Meyer, aplicada al paladar artificial per precisar els moviments ascendants de la llengua, obren nous horitzons als professionals i els ofereixen sovint la clau per a resoldre dificultosos problemes. En aquest sentit està redactada la lletra de convit al Congrés, que creiem oportú donar a conèixer:

En les freqüents reunions d'erudits i estudiosos representants de diferents camps científics, la Fonètica Experimental constitueix cada vegada més l'objecte primordial de totes les discussions i converses. Assenyalem aquí sols breument ço que el mètode científic de la fonètica experimental representa per a la filologia moderna, la lingüística, la investigació d'idiomes estrangers i, en el domini de la colonització, sobre tot per a la tasca dels missioners i per a l'ontogènesi i filogènesi de la llengua; quant valiosos són els resultats de l'estudi experimental per a la medicina en general i en particular, per a la psiquiatria, laringologia, etc.; ço que significa pel psicòleg, per a la música en general i

per afonar en el coneixement de les lleis de l'art del cant; ço que en pot esperar l'alliçonament oral dels muts i ço que ja ha donat fins ara, i finalment quant promet esperançadora per fixar els principis d'una higiene racional de la veu. Un ample camp de treball s'estén així davant nostre i sabem prou les llargues faixes de terra que hi són encara verges i que solliciten nostra energia. Sabem però també apreciar en allò que valen els nombrosos estímuls i el coratge continuat que ens esperonen en nostre contacte íntim amb altres rams de la investigació científica. Car no existeix cap ciència sola, separada de les altres; el lligam comú de l'esforç suprem per a conèixer la veritat ho enxarxa tot i en aquest concert de forces lluitadores l'un ajuda a l'altre. Una ciència no reclama la seva prerogativa més essencial sinó quan els seus resultats i el seu camp d'acció s'han augmentat tant i el domini del seu mètode exigeix estudis i coneixements tant especials que fan que pugui posar-se al costat de les altres ciències ostentant amb elles i sense avergonyir-se el títol de germana. La Fonètica Experimental ha assolit ara aquesta categoria. El qui no ha perdut totalment de vista la bibliografia aportada per la Fonètica Experimental sab prou bé que no's tracta exclusivament d'una tècnica a aprendre per un empleat de laboratori en el servei d'aparells i de màquines, sinó d'una seria tasca científica que sols està en condicions d'apreciar justament aquell qui domini la matèria en tota la seva extensió.

El mèrit d'haver reconegut la Fonètica Experimental com a ciència correspon a la ciutat de Hamburg. Ella és la primera ciutat a Europa que li ha fundat i bastit un edifici propi exclusiu i la que segueix posant-li a disposició medis quantiosos perquè pugui créixer i desplegar les seves benfactores energies. No és estrany, doncs, que'ls professors italians renunciessin al pensament natural de celebrar el primer congrés a Milà davant d'un fet tant eloqüent. Per amor a la ciència i a l'èxit de l'assemblea els italians aniran a Hamburg i amb ells, que hauran donat la primera prova d'entusiasme, hi aniran representants de totes les nacions on la ciència fonètica ha posat arrels preparant-se a una prometedora florescència.

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglèsell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

L'Elegia d'Ovidi

A Eugeni d'Ors

Quan hac la recordança d'aquella nit tristíssima
que fou l'hora suprema per mi de ser a Roma;
quan aital recordo que tantes coses grates
deixí, llanega encara dels meus ulls una llàgrima.
Ja aprop el jorn havia's en què'm manés el Cèsar
abandonar les terres de l'apartada Ausonia.
Ni'l temps ni la ment foren bastants per preparar-me:
mon cor amb la tardança morosa s'entorpià:
dels fàmuls no heguí cura, ni d'elegir seguici,
ni del diner i robes qui calen per al pròfug.
Atònit fui, no d'altra guisa que aquell qui Jove
ferí amb llamps, qui viu sense dà's compte de la vida.
Així que la mateixa dolor tragué'm el núvol
i al fi convalesqueren els meus sentits, vaig pendre
comiat, a punt d'anar-me'n, dels meus amics tots tristos,
dels qui, entre molts, vingueren llavors només un que altre.

Plorant més que jo, dolça l'esposa em retenia
caient mon plò en sa cara, qui no s'ho mereixia.
Ma filla en altres terres absenta, lluny trobava's,
per el país de Libia; ni del meu fat podia
saber. Tot on miressis, plors i gemecs sonaven,
a dintre pareixia com un funeral públic:
els nens i homes i fembres ma perdició tots senten,
tots els recones de casa són plens de gent que hi plora.
Si escau fer ús d'exemples grans en coses petites,
aqueix era l'aspecte de Troia quan fou presa.

I ja les veus dormien dels cans i les dels homes,
i els cavalls nocturns l'alta Lluna pel cel regia.
I jo mirant vers ella, després al Capitoli,
qui en và de la llar meva veí va ser, clamava:
— Numens, qui haveu l'estada dins eixes seus veïnes,
o temples que ma vista mai més podrà ja veure,
o déus que he de deixar-vos, els qui la ciutat alta
vos té en el mont Quirino, rebeu mon salut últim!
Si be tard l'ampar cerco, després de les ferides,
no obstant lliureu ma eixida de tota mena d'odis;
i al diví August dieu-li l'error qui va enganyar-me,
no cregui mai que fóra mon fet un crim per culpa.
Que senti, de ma pena l'autor, ço que vosaltres
sabeu: no puc sè indigne davant el Déu propici. —

Adorí els déus amb eixos precés; i amb altres tants l'esposa,
que el plor sanglotjava mig partint ses paraules;
davant la llar postrada, la cabellera solta,
amb llavis tremorosos el foc ja mort besava;
i als inímits Penates llençà moltes paraules
qui al seu deplorat home no res valer havien.

I ja la nit furienta negava espai d'espera
i hagué girat per l'axe l'Ossa Major de Pàrrhasis.
Què fer! Retingut era pel dolç amor de pàtria;

mes, era la nit última de ma forçosa eixida.
Quants cops diguí al qui havia pressa: «què urgeixes; mira
cap on, o des d'on cuites per a tant prest anar-te'n».
Quants cops mentit havia dient tenir ja dada
l'hora qui fóra a posta per fè el que's proposava!
Toquí al lliardar tres voltes; tres cops vaig entornar-me'n;
mos peus, d'acord amb l'ànim, feixucs se'm retardaven.
Molts cops, dit l'adeu últim, torní a parlar encara;
i, a guisa del qui marxa, doní els postrimers òsculs;
i repetia encàrrecs, i jo mateix fallia'm
girant la mia vista vers les grates penyores.
Perquè cuitar, —jo'm deia—, és Scítia on ens envien,
ço que he de deixà és Roma: just és, doncs, l'una i l'altre
tardar. Ma esposa em neguen per sempre en nostres vides,
ma casa, i amb ma casa fidel, sos dolços membres,
i aquells companys que amava, tal com els germans s'estimen,
Amors qui amb mí us juntàveu amb fidelitat Thesea!
Vull abraçar vos mentres és lícit, tal vegada
no ho serà més. De gracia donaren-me aquesta hora.

Faig via; mes paraules reïxen imperfectes,
abraçant en mon ànim tots els qui'm fóren pròxims.
Mentres parlo i ploràvem, l'estel infaust per naltres
a dalt el cel eixia'ns, el nitidíssim Lúçifer.
Em sento fet a troços, no altrament que si els membres
deixés, com si arranquessin bocins d'un còs amb furia.
Tal com dolia Mecí, quan el cavall girant-se,
traïdor, contra Troia portà els venjadors hostes.

Dels meus llavors rebrollen els plors i les complantes
i les mans pesaroses colpeixen els pits nuus;
llavors l'esposa, ferma junyida a mes espatlles
mesclà amb son plor aqueixes tristíssimes paraules:
— De mí ningú et separa; junts, ah!, junts irem, —deia—;
et seguiré, vull ésser amb tu també exilada;
per mí també és la via i hi cabo en la llunyana
terra; ben poca nosa faré en el vaixell pròfug.
De Cèsar la ira et mana que fugis de la pàtria;
a mi, l'amor m'ho mana: ell em farà de Cèsar! —

Tal intentà, i ja havia d'abans proposat fer-ho:
ni en gracia del benaure ben just ses mans va retre.

Me'n vaig (allò semblava com qui a la pira el porten)
esquàlid, mes malenes damunt la faç pelosa:
i es diu que ella mig morta de pena va romandre
en terra fins a entrada de fosc. I a l'aixecar-se
amb els cabells brutosos plens de la pols indigna,
i a l'eivar sos membres del gèlid sol, plorava's,
tantost a sí mateixa, tantost la Llar deserta;
i del marit erepte molts cops el nom cridava:
i no pas menys gemia que si hagués vist la llenya
a punt per al cadavre de mi o bé de la filla:
i que volgué morir-se, per no sofrir sent morta;
però, per mon respecte no va deixar la vida.

Que visqui, i que sollevi fins an el seu auxili
l'absent; puix d'esta guisa Destí va deparar-ho.

De l'eficàcia educadora de l'acció

III

Aquell optimisme del qual parlàvem l'altre dia, aquell optimisme, qui és com el somriure dels esperits forts plens de confiança en la llur obra i en ells mateixos, és una de les qualitats essencials del nostre Renaixement. I quasi podríem dir que aquesta filosofia de l'eficàcia educadora de l'acció i l'optimisme, com aquella de l'alegria, de la bellesa com harmonia vivent, i la de l'art de delimitació—valor tant clàssic!—i la de la norma i mesura i ponderació, que amb la paraula i amb l'exemple ens ha vingut ensenyant quotidianament En Xenius, no són mes que diferents capítols de la filosofia viva de nostre poble.

Cada poble té una filosofia que, sempre la mateixa en el fons, sol variar en les diferents èpoques de la seva vida; i que'ls pensadors verament nacionals, dits filòsofs, no fan sinó formular-la, moure el llur poble a reflexionar aquelles veritats que ell porta vives en ses entranyes i que són llei i llum del seu esperit.—I aquestes veritats que brillen en l'ànima d'un poble, són moltes vegades, o al menys semblen contradictòries a les que brillen en l'ànima d'un altre poble.

Per això no estranya que En Burge, qui és de Sud-Amèrica, formuli quasi a manera d'axioma la seva proposició: «els pobles, qui aspiren més; són els més forts i perfectes, i ho són precisament per raó de la llur major aspiració» ¿No sembla, doncs, que aquesta afirmació, que, tal com està formulada, no sols rebutja nostra lògica mediterrànea, hel·lènica, sinó també nostre sentit nacional, deu ser convicció d'aquell poble verge i enèrgic, al qual conflueixen continuament grans riuades immigrants d'homes, grans riuades d'energia humana ansiosa de lluitar? I així és. I, ateses les circumstàncies d'aquell poble, apar natural que ells la sentin aquesta afirmació com evident i que pugui donar-los una gran confiança nacional, un gran optimisme, causa eficaç de futures grandeses. En efecte, l'Argentina és un dels pobles de més forta aspiració. A ella conflueixen de tot el món fortes i ansioses joventuts, qui al arribar allí

augmenten més encara aquella enorme activitat i aspiració poderosa; i davant aquest fenomen prou falaguer, que té de estrany que tothom senti la confiança en el pervindre en aquella ferma i gegantina aspiració? A més a més totes aquelles gents tot just arribades, trobant-se en un poble sense tradició ni unitat de raça, i per tant, de cultura, i sense la empremta d'un esperit nacional, aon els cal sentir l'optimisme llur sinó en la seva immensa voluntat de treballar, en la llur aspiració tant intensa i extensa? I es comprèn que tal confiança en l'afirmació pel filòsof sud-americà formulada, tingui de ser el ressort, el més poderós ressort, per a les futures grandeses del poble jove i poderós.

Però aquesta mateixa afirmació, ni pot ser admesa pel nostre sentit lògic ni pot donar-nos aquella confiança i optimisme eficaç que a ells els dona. Segons vegèrem a l'anterior article, amb lògica, nosaltres formulàrem a l'inversa aquella afirmació així: «els pobles més forts i perfectes són els qui aspiren més, i això precisament perquè són més forts i perfectes», és a dir, que tota vera aspiració suposa ja una perfecció i fortaleza de caràcter, una educació; tota vera aspiració és efecte d'una previa educació activa.

A més, el nostre optimisme és d'una altra llei, té una altra base: radica tot ell en la confiança en nosaltres mateixos, al saber-nos conscients del nostre esperit col·lectiu i armats de totes les virtuts necessàries per a continuar i acabar la nostra obra, i en la satisfacció al anar veient les noves excel·lències i bel·leses d'aquesta Obra—la gran Catalunya—que 'ls bons i conscients catalans anem bastint poc a poc, ordenadament, però constantment, amb el nostre esforç de cada dia. No hi creiem en la sola força de la nostra aspiració, que, si bé és ferma i gran, ni és de bon troç tant avassalladora com al Sud-Amèrica, ni respon a un estat d'activitat col·lectiva poderosa per la quantitat, anc que sense l'empremta d'un esperit nacional, sinó a una activitat més reduïda, però més ordenada, més encarrilada i dirigida per

l'acció pròpia i a un impuls de nostre esperit de poble-nació.

Catalunya és un veritable poble-nació amb sa manera pròpia de ser, de sentir, de pensar i d'obrar, i si bé tenim tencada nostra tradició cultural i artística en la història, comptem avui ja noresmenys en la unitat de raça un art ben nostre, una literatura, un pensament, una música, ben nostres, i tindrem aviat una pedagogia ben nostra també; es a dir, tenim un esperit nacional, les manifestacions del qual van encarnant-se, prenent bella realitat, cada dia i en tots els ordres en un constant renaixement.

Y no és natural, doncs, que l'optimisme de Catalunya descansi en la consciència que ella té de la fortaleza del seu propi esperit?—Y ja sabem el que volem dir amb aquesta paraula: la *fortaleza* del esperit de Catalunya.

Y la nostra aspiració? Aquesta aspiració és una gran cosa, però és un efecte d'aquella fortaleza—n'és un accident—i a mesura que aquesta augmenti per medi d'una ordenada i fonda educació activa, augmentarà també i anirà sent cada cop més precisa i segura la nostra aspiració. Compreneu ara que nostre optimisme descansi en la substància, i no sols en l'accident?

O aquells bons catalans qui s'creuen ser els més *reconsagrats* catalanistes, ¿perquè—diuen ells—ells tenen una major aspiració— aspiració que, en tot cas, serà major en quantitat, no en qualitat, en claretat, justesa i precisió?

Molta cura, molta cura, o bons *reconsagrats* catalanistes, que aquesta aspiració vostra no sigui desproporcionada a la vostra fortaleza, ço es, a la preparació o educació activa del vostre esperit! Car allavors és clar que aquesta aspiració seria cosa falsa i vana, una *pose* de la voluntat, i com a tal ineficaç i perturbadora. Ineficaç, perquè hom no té la potència infinita de crear les coses, solament volent-les; i perturbadora, car darrera aquesta ineficàcia, vindria el desengany, el pessimisme, la perturbació de les ànimes.

ALBERT SANS I FARGAS

RON BACARDI

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

• Cada tarda Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres •

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

De Teatre català

"La dolça Agnès"

d'En J. Puig i Ferrater

Per l'accent personalíssim de la seva obra, per la manera seriosa, desinteressada, com és acomplida, per l'inquietut que s'hi endavina de perfeccionament i definitiva expressió, es la d'En Puig i Ferrater, una de nostres joves personalitats literàries més dignes d'atenció i respecte.

En Puig començà joventíssim fa bastants anys i, dissortadament, en època funesta per a les arts nostres. La buida i sorollosa retòrica del naturalisme aquí es confonia amb els vagues simbolismes ibesenians i amb les primeres lectures de Nietzsche, aleshores tant mal interpretades.

Mes no trigaren a penetrar en els esperits clarors noves i la part més conscient de la nostra joventut artística i literària, cuita, refeta de la momentània perturbació, a allunyar-se de les estranyes influències perniciososes, per a cercar-ne de més idònees i saludables. Ditzós el qui aleshores, sabent-se encara contaminat, pogué abstenir-se de crear

a no contaminar les seves obres primerenques; que és cosa difícil el condemnar en un fill de l'esperit, un cop infantat amb amor i dolor, els defectes que en nosaltres combatíem.

Els tots just arribats ara, ja en plena renovació, a la vida de l'esperit, difícilment podran comprendre, les lluites, els sacrificis, els dolorosos renunciaments, els forçats silencis, dels qui vinguts uns pocs anys abans d'ells, s'adonaren de què anaven per mals camins quan ja tota una obra en projecte era a punt de ser executada i tota una manera de vida s'adaptava en ells a les estranyes idees.

Més dolorosa, doncs, i més obstinada tindrà de ser la lluita en qui, com En Puig i Ferrater, té gran part de les seves primeres obres, ja tant notables per altres conceptes, tocades de la epidèmia espiritual que tots sofrírem.

Aquesta renovació és en el jove dramaturg paulatina però evident. Les idees fi de *sigle* XIX, de formar la tesi de les obres d'En Puig, passen a manifestar-se en escenes isolades, després a ser expressades per alguns personatges secundaris; es redueixen bentost a frases, a imatges i llocs comuns, males habituds del llenguatge, migrades supervivències, fàcils de ser eliminades.

S'ha parlat, àdhuc donant-hi interpretacions tortes, fora de tota consideració artística, de les preferències d'En Puig envers certs assumptes. Es un error i una injustícia fer a un artista seriós retrets d'aquesta mena. Es propi de temperaments artístics encesos i poixants com el d'En Puig el trobar la joia tràgica en la consideració de la sempre tràgica i crudelíssima atracció dels sexes. I res més honest, res més seriós artísticament, que la manera com el nostre dramaturg tracta aquells assumptes. Perquè hauria de renunciar-hi quan ells li han fet escriure les més vives i doloroses i veritables escenes de passió que el teatre català pot oferir-nos?

Ben netes es troben aitals escenes de tota obscenitat inútil o *lucrativa*, de tot oripell romàntic cobrint la podridura. En elles és on el llenguatge d'En Puig mostra la rara qualitat de realitat poètica que sovint li ha sigut regoneguda; on es manifesten aquelles fórmules a voltes shakespearianes brollades directament de les fonts misterioses de la vida.

Quan En Puig explica un drama seu, us fa assistir a la creació subconscient dels seus personatges; us parla del que fan; del que diuen com si els veiés i els sentís, no com si els hagués creats; rarament els jutja, més rarament encara us dona detalls tècnics de la seva obra,

raons autocrítiques. Tots endavinem en ell aquesta prodigiosa espontaneïtat de creació i aquest abandó, aquesta sumissió a la ubriaguesa creadora, aquesta manca de ubriaguesa purament literària i artística, que ens fa conèixer en les desigualtats de les obres seves, en les vacil·lacions i caigudes, els moments en què la fornal subconscient s'és refredada i ha desamparat al dramaturg. El domini d'aquesta espontaneïtat, va guanyant cada cop en el seu esperit noves clarors de consciència; mes encara es troba lluny de realització definitiva.

«La dolça Agnès» el drama suara estrenat, malgrat els seus defectes, representa un pas notable vers aquest perfeccionament que inquieta cada cop més el seu autor. I qui sab si a causa de les bones qualitats adquirides els defectes apareixen en aquesta obra més evidents. Les qualitats exteriors guanyades són una més forta concentració d'acció que en obres precedents, una gran sobrietat d'execució i una concisió molt viva en el diàleg.

Per altra banda, els personatges aquí ja no representen cap *simbol*, ni defensen cap *ideal*. La terrible *ananké* de la atracció sexual, plana damunt de les seves testes, vessa en les seves ànimes esgarriades, misèries, infamies i dolors: els marca fatals trajectòries que ells segueixen cegament.

Mes si a voltes aquests personatges pronuncien mots d'una turbadora veritat poètica, sovint ne diuen d'una vulgaritat lamentable; la retòrica de *La Natura*, la trivialitat de certes imatges vegetals, les justificacions d'una perversitat *demodée*, els detalls anecdòtics, les explicacions de petits fets de família, enlletgeixen sovint aquell diàleg on, en suma, el llenguatge és concís, mes no és sinó rarament, precís.

En quan a l'acció del drama, no podem deixar de remarcar com interrompen la seva marxa els personatges secundaris, alguns inútils, com el del migimbècil, supervivència de certes literatures i àdhuc de certs recursos del primitiu teatre català. En les escenes on intervenen aquests personatges és on

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

manca més sobrietat: roben massa temps del poc en què ha estat concentrada la obra

El defecte més greu però, el qui treu a l'obra tota cohesió artística, és, en uns actes tant ràpids, la manca d'unitat de temps. Res més desorientador per a l'espectador del drama, que veure a la protagonista en el primer acte resistint a un amor culpable; veure-la entregada a ell i corresposta, passats uns moments, en el segon acte, i en el tercer, immediatament, rebutjada, menyspreada i col·laborant en una infàmia forçosa.

Heusaquí la tant bescantada vella retòrica, a prova de segles, fent valer els seus drets apenes se vol fer obra seriosament artística; heusaquí les tant ridicoltitzades, tres unitats—sols la de lloc és

respectada en el drama nou—fent-se necessaries en absolut, quan s'ha intentat realitzar obra de sobrietat i concentració.

No les ignora En Puig aquestes coses i no deixen de guanyar-lo cada dia més; son esperit s'és obert d'algún temps ençà a molt sanes influències. Per altra banda, la ciutat li ha fet uns nervis inquiets i deliciosament malalticos; el tipus de l'Agnès delicada i nerviosa és fill d'aquesta nova sensibilitat. En Puig té en els seus drames escenes dignes de admiració pregonia; té la riquesa, el temperament; és la savia economia envers aquesta riquesa ço que ara està conquerint. Si la obstinació no li manca, l'avenir és ben séu.

J. FARRAN I MAYORAL

L'Elías (Apa)

La benemèrita entitat de «Les Arts i els Artistes» celebra aquests dies l'exposició de pintures a l'oli, degudes al famós Elías (Apa).

La serie de natures mortes que constitueix l'Exposició denoten de tres hores lluny que els pinzells del artista són nous i flamants, perquè les obres que allí presenta conserven l'aire i el posat dels pinzells acabats de comprar i encara no marcits a les mans de l'artista.

Fer saber i entendre que aquesta novetat viu i radica tant en la visió com en el colorit, és joc de poques taules i paraules, però fer entendre que es presenta inflamada per aquella essència indefinida de la bellesa eterna, ja no és bufar i fer ampolles, perquè tots aquells que no han nascut amb un dò sota la aixella que permet veure-la i sentir-la, per més que se'ls digui i digui, es quedaràn a les fosques, per la qual cosa sense pretensió de fer impossibles ens concretem a dir que si nous i flamants són els pinzells, nova i flamant, o més

ben dit, flamejant és l'obra nova del Elías (Apa).

Com si en un d'aquells moments de inspiració l'artista volgués demostrar p-a, pa, que l'essència de la Bellesa pot radicar i tenir la seva admirable residència en els objectes més despulats de les condicions secundaries amb què es vesteix i a voltes es disfrega la Bellesa, l'Elías ha triat les coses d'aquest món que n'estàn més desproveïdes. Anem a dir que la natura morta ja dona de sí mateixa facilitat per exhibir i pintar objectes que per la seva forma, ús i planeta, s'aparten de les condicions accidentals de la Bellesa; però l'Apa ha accentuat la nota per fer resaltar més la valua d'aital essència independentment de tot accident formós.

Acostumats a veure les seves precioses caricatures, havíem cregut de bona fe, que conseguia donar-los i comunicar-los aquella vitalitat que llueixen, per medi de la deformació característica de la caricatura, però ara ens ha fet cau-

re la bena dels ulls al veure que sense deformació caricatural els objectes assoleixen i llueixen la mateixa vitalitat. Cert és que l'Apa en les natures mortes que ofrena a la consideració pública, deforma els objectes, però així com en la caricatura la deformació allunya els objectes de la realitat coneguda, per portar-los a una estilització determinada, en las natures mortes que ara presenta, obra viceversa, això és, enfonzant els objectes en el més pregón de la realitat, de tal manera que si la caricatura porta la visió envers un món ideal, en la natura morta la porta envers un món real, absolut en ambdós casos l'essència de la Bellesa. En el primer cas deforma per idealitzar i en el segon per realitzar, de la qual cosa resulta que si no judiquéssim l'obra de art per la quantitat d'essència de Bellesa que conté, en el primer cas podríem molt ben dir que el treball de l'Apa és poc real, i en el segon cas massa real, però ara, amb la imparcialitat que ens caracteritza, afirmarem que en ambdós casos l'Apa deforma i que tant com en el primer com en el segon, arriba a crear aquesta essència indefinida, cavall de batalla i element comú de les obres immortals i de llarga vida; de la qual cosa se'n segueix, que la condició sinequanònica de la vitalitat que l'Elías (Apa) encomana a les seves obres, és la deformació en si mateixa, però no el que pugui tenir d'idealitat de realisme, perquè com acabem de veure no és conseqüència privativa de l'un ni de l'altre.

Passant ara a examinar per peces mudes les natures mortes exposades, hi observarem combinacions altament delicades, tant en els jocs de llum i ombra, com en els jocs de reflexes d'uns objectes damunt els altres, que, com si es passessin de mà en mà el poder meravellós de reflexar la llum i es tornessin la pilota; veieu que una capa de vidres emmiralla en un pot de llauna com aquest en la copa i ambdós en alguna o algunes de les terres cuites que figuren en els quadros.

Damunt una taula de marbre podem

MOSAICHS										E										F										ESCOFET										&C									
Paviments										Unitas										Barcelona										Ronda Sant										Pere-8									

veure i contemplar una llimona que l'artista hi ha col·locat de pinzellada en pinzellada; sola i verna sobre la taula llua seva forma impregnada de vida, i com si això no fos prou, enfonza el seu reflex en el marbre tal com el sol se sol reflectar en les moltes aigües i sobre el marbre mateix, fins a tocar la paret, projecta la seva ombra que mereix ser comparada a una trema de pescadors que pesquessin la llum viva.

No és per dir-ho, però tant en el reflex com en l'ombra de la llimona sobre'l marbre, l'artista hi ha posat tots els seus cinc sentits i és tal el partit que n'ha tret que d'una natura morta que no era res de l'altre món n'ha fet una natura viva que ni en l'altre món se'n trobaria una d'igual. Com si l'Apa hagués volgut que la llimona no's quedés sola en la soletat, ha pintat damunt la mateixa taula de marbre un vas d'aigua, que a la seva manera i des del seu lloc projecta el reflex i l'ombra com la llimona. I ara preguntem: quina diferencia hi ha entre aquests dos dobles treballs de la llimona i el vas d'aigua? El pintor ho fa perquè la llimona no quedi sola? Ho fa per-

què ha vist que l'efecte era cosa de primera i valia la pena de repetir-lo? Ho fa per establir un paral·lel i perquè el públic pugui triar? Ho fa per establir una harmonia? No ho sabem ni ho volem saber, i si afirmem que tant l'ombra com el reflex són veres delicadeses i que tots els colors de la paleta amb tots els seus matisos s'hi donen cita. No responem a les quatre o cinc preguntes formulades; l'únic que podem dir és que l'Apa ha conseguit dos efectes iguals i paral·lels, però que el reflex i l'ombra del vas d'aigua poden ser comparats a una mina de plata i els de la llimona a una mina d'or, que és tant de llei com la plata.

Originalitat en la visió, fermesa i novetat en l'estil, estar d'humor per copçar aquell posat beneït que tenen totes les coses i un pinzell que podria servir de clau per obrir el secret de la vida terrenal, són les armes de l'Apa, un dels homes més grans que han nascut a Catalunya i un d'aquells que faràn tant com el qui més per la nostra patria i del qual els estudis que ara se'n fan no seràn els últims.

FRANCESC PUJOLS

En Menéndez Pelayo i Catalunya

(Continuació)

VII

Ni las dos largas y aprovechadas estancias de Menéndez Pelayo en Barcelona, ni siquiera su paso por estas aulas, nos dieran derecho a hablar hoy de él como de cosa propia, si Barcelona y, sobre todo, su Universidad, no hubieran sido como su segunda patria espiritual, en la que acabó de formarse su precoz inteligencia. En Santander se inició y nutrió su sólida preparación humanística y su educación literaria. El señor Cedrun, tantas veces citado, ya nos ha revelado que el maestro que en su infancia influyó más en su vocación fué, a no dudarlo,

su profesor de latín D. Francisco María Ganuza. Bajo su docta dirección, añade, adquirió tal conocimiento de aquella lengua, que llegó a poder escribirla en prosa y en verso con la misma facilidad que un humanista del Renacimiento. Cuando llegó a Barcelona dominaba por completo los clásicos latinos y castellanos. Nadie mejor que sus condiscípulos que hallábamos siempre viva y abierta aquella asombrosa cantera de conocimientos, podemos dar testimonio fehaciente de ello. Siempre salía vencedor de los *atracos literarios*, perdonadme la frase, que continuamente le preparábamos, para tocar

con nuestras propias manos la existencia de aquel prodigio, que humanamente no acerbábamos a explicarnos. Al hablar, pues, de la parte considerable que en la educación intelectual de Menéndez Pelayo tuvieron los grandes maestros de la escuela catalana, se ha de hacer, reconociendo antes, de buen grado, la preparación anterior recibida en las aulas de su ciudad natal, y muy en particular la fuerte potencialidad ingénita de su inteligencia, revelada ya desde el principio en una prodigiosa precocidad, y después en todas sus obras, tan personales y de fisonomía tan distinta de la de sus maestros.

Pero el paso de Menéndez por esta escuela no fué un mero episodio de su vida estudiantil, un mero traslado de matrícula, sin trascendencia alguna en su ulterior vida intelectual, como lo fué, en cierto modo, en cuanto a la Universidad de Madrid. Tenía todavía entonces la de Barcelona, como lo declaró nuestro escritor hace cinco años en este mismo recinto en una solemnidad memorable, ya antes citada, «cierta personalidad científica,—permitidme que os recuerde sus mismas, incomparables e insustituibles palabras,—una vida espiritual propia, aunque modesta, que daba verdadera autoridad moral a algunos de sus maestros, haciéndoles dignos educadores de almas y nobles representantes del pensar de un pueblo (1)». No era una conglomeración burocrática de elementos distintos, sino un hogar espiritual, un organismo científico, en una palabra, la verdadera *alma mater* de nuestra cultura, saturada de ambiente local y de orientaciones europeas. No había nacido artificialmente en 1845 al golpe de la clava del centralismo, sino que tenía triples y gloriosas raíces, por un lado en el humanismo y en las tradiciones jurídicas de la escuela de Cervera, por otro, en aquel admirable resurgir a la vida científica iniciado por nuestra Junta de Comercio, que munificaba como los espléndidos mercaderes de Florencia, quiso cojear nuestro Renacimiento intelectual; y por último en aquella escuela de Medicina fundada por los años de 1762, en nuestra ciudad, durante el progresivo reinado de Carlos III, por el célebre cirujano catalán, D. Pedro Virgili.

Habían brillado en ella pensadores tan eminentes como Martí de Aixelá y Codina,

(1) El Doctor D. Manuel Milá y Fontanals. *Señalanza II*. Teraria. Edición de Barcelona, Gustavo Gili 1908 p. 4.

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega
Tela.

Ptes. 35
45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega
Tela.

Ptes. 45
50

y todavía mantenía en vigor las tradiciones de nuestra mentalidad propia, aquel tan modesto, cuanto famoso Llorens, por ventura después de Balmes, el primer educador intelectual de Cataluña. Tal solidaridad de sentimientos y aspiraciones espirituales unía a todos sus individuos que al leer dicho insigne profesor, en el curso universitario de 1854, su discurso inaugural en honor de la escuela escocesa, podía consignar en él que no había sido su ánimo abrir camino, sino dejar consignadas las tendencias de aquel claustro. «Las Facultades de la Universidad, añadía, que se dedican al cultivo de las diferentes ramas del saber humano, préstanse mutuo apoyo, y pueden contribuir juntas a la formación de un pensamiento común, que una vez organizado en forma científica no es otra cosa que el pensamiento filosófico. Todas las enseñanzas, aun las más empíricas, pueden elevarse a la región de los principios, a aquella región en que la ciencia se avalora por la verdad que encierra, no por las utilidades que granjea.» (1).

Menéndez Pelayo, ya desde su sublime infancia, estaba preparado para recoger y aún fecundar estas aspiraciones. En su mente, dotada de maravillosa intuición, no hicieron mella las doctrinas de su profesor de Psicología, Lógica y Ética de Santander, don Agustín Gutiérrez, afiliado a la escuela ecléctica de Cousin, expuestas en un *Curso de filosofía* que el P. Fr. Ceferino González considera como uno de los mejores tratados elementales que en sus tiempos corrían por las aulas (2), y en cambio se consagró a la lectura de las obras de Balmes, —los primeros libros serios que la juventud de nuestro tiempo leía,—que tantos puntos de contacto tienen con la filosofía escocesa, como quiera que el filósofo de Vich procuró salvar siempre la autoridad del sentido común de los dos escollos del sensualismo y del idealismo. Si más tarde profesó Menéndez un templeado y sano escepticismo, como estímulo de pensamiento y germen de libertad filosófica, no lo aprendió en Cousin, sino en las enseñanzas de nuestra escuela.

Indudablemente que a Llorens y a Milá y Fontanals se refiere en parte principalísima aquella su hermosa alusión de la admirable semblanza del segundo, al calificar a los maestros de la escuela barcelonesa de dignos educadores de almas y nobles representantes del pensar de un pueblo. Ellos fueron en España los que más contribuyeron a su formación intelectual, que completó más tarde la amistad fraternal con su paisano, D. Gumersindo Laverde Ruiz, dando aplicación práctica inmediata a sus poderosas facultades. En un trabajo anteriormente publicado (3) ya tocamos, aunque muy a la ligera, este punto; pero ninguna ocasión más oportuna que la presente, para insistir en él. El recuerdo de D. Francisco Javier Llorens y D. Manuel Milá y Fontanals, se impone en este augusto recinto, porque en esta nueva Universidad llegaron a difundir sus enseñanzas, aunque por más tiempo el segundo que el primero, que apenas alcanzó a estrenarla; pero ambos de un

modo espiritual y perpétuo quedarán incorporados, aun fuera de condiciones de mera localización, al cuerpo docente de nuestra escuela.

De Llorens recibió en edad muy primeriza y en muy contados días, una fuerte y casi inexplicable influencia filosófica, a la cual en el fondo permaneció fiel toda su vida; al segundo debió, según confesión suya, la mejor y mayor parte de su orientación literaria.

No ha de creerse que Menéndez haya sido un discípulo incondicional de Llorens, un secuaz ciego de sus doctrinas. Nada más opuesto al temperamento del polígrafo montañés, que la sujeción cerrada y absoluta a un sistema. Ya hemos visto que fué siempre un ciudadano independiente de la república intelectual, sin más limitaciones, que las que le imponían el dogma y la moral, y ostentaba aquel título como el más glorioso a que pudiera aspirar. «Yo por mí no le trocaría por ningún otro, decía en los comienzos de su vida literaria, ni siquiera por el de *tomista*, que al cabo indica adhesión a una escuela determinada. Los principios y tendencias del *vivismo*, dan, según yo entiendo, ese libérrimo derecho de ciudadanía.» (1) Sus simpatías por el *vivismo* pudieron unirse perfecta y estrechamente con una afición cada vez más decidida a la escuela escocesa, que consideraba como una mera derivación de la filosofía de Vives, en la que ya había observado su maestro Llorens.

Pero como Menéndez no fué nunca un espíritu cerrado, sino que tuvo un gran respeto a la espontaneidad científica, su amor a la escuela escocesa, que concluyó por ser más vivo, a medida que la experiencia le iba desengañando del trato exclusivo con la razón, no alcanzó a ser jamás una filiación por un pensador determinado, llamárase Reid, Hamilton, o Llorens, sino sólo una aspiración o una tendencia.

Tomó la escuela escocesa más bien como un punto de partida, que como una orientación definitiva, y sobre todo como un *procedimiento de higiene intelectual*, contra las aspiraciones exageradas del entendimiento, contra las sutilezas quebradizas que se empeñan en querer explicarlo todo, contra la riqueza ficticia, en una palabra, que nos proporciona el abuso del crédito metafísico. Lo que llevaba el asentimiento universal,

tenía para él grandes y serios motivos de creencia, y cada vez sentía un horror más inveterado a la paradoja y a la afectación de originalidad en el pensar, que consideraba como una disimulada impotencia. (1)

Uníase en Menéndez su sentido filosófico práctico, más que positivo, a una aspiración constante al armonismo de Lull y Fox Morcillo y de otros pensadores modernos, tendencia que veía o creía adivinar en el fondo de los más opuestos sistemas, en Leibnitz y en Lange, en Mac Schasler y en Ravaisson, pero sobre todas esas tendencias filosóficas triunfaba siempre más que un vago idealismo, un fervoroso espiritualismo cristiano. Reconocido y confesado, decía, el carácter relativo, limitado y deficiente con que levanta sus más audaces construcciones la razón humana, y reconocida y confesada también de otra parte, el hambre y la sed de lo absoluto y de lo ideal que aqueja a toda alma venida a este mundo, aspiración que no se aquieta con los áridos conceptos de ley, de noción, de fuerza, de materia, de evolución, de idea, ¿cómo no reconocer y abrazar con entrañas de regocijo aquella más sublime Metafísica, aquella lumbre del rostro del Señor que está signada sobre nosotros, hasta cuando nosotros queremos arrancar torpemente la impresión y el sello? ¡Ah, señores! exclamaba, en un hermoso arranque de su alma creyente y nobilísima, el alma es naturalmente cristiana, como el alma es naturalmente metafísica. (2)

Que su amor hacia la sana y modesta escuela escocesa no procede de escepticismo amargo, ni de incapacidad metafísica ¿cómo ponerlo en duda? Harto probó su robusto entendimiento, en sus más poéticas y sublimes elevaciones intelectuales, que era capaz de alzarse a las más excelsas alturas, donde revolaba con sublime aleteo de águila, y capaz también de juzgar los más abstrusos sistemas. Su enemiga a los apriorismos, su desconfianza hacia las colosales construcciones filosóficas que han llenado, según frase feliz de Llorens, de *admiración pasajera al mundo intelectual*, sólo procedía de un sentimiento de extremada sinceridad, y no sé si llamarle de honradez científica, y de un vehemente deseo de *reintegrar al hombre en el pleno dominio de sí mismo y en*

(1) *Poesías de Antón de Escalante*. Edición póstuma, precedida de un estudio crítico por D. M. Menéndez y Pelayo. Madrid, 1907. Pág. 119.

(2) Discurso leído ante la Real Academia Española en la recepción pública del P. Miguel Mir, el 9 de mayo de 1886. Madrid, 1886. Pág. 62.

(1) bis *La Ciencia Española*. Tercera edición refundida y aumentada. Madrid 1887. Tomo II, p. 27.

Fábrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocado i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antiesèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS · Barcelona

(1) Oración inaugural que en la solemne apertura de estudios del año 1855 dijo en la Universidad de Barcelona, D. Javier Llorens y Barba. Imprenta de Tomás Gorcha. 1854.

Un folleto de 26 p. en 4.º p. 24.

(2) Cedrun de la Pedraja. *La niñez de Menéndez Pelayo* p. 19.

(3) Algunas indicaciones sobre los educadores intelectuales y las ideas filosóficas de Menéndez Pelayo. De la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. Madrid, 1912.

el dominio de la naturaleza. Sólo en el juego sano y viril de sus pechos quería robustecer las facultades intelectuales, en lugar de encerrarlos en el mundo falso y enfermo de abstracciones, decoradas con nombres más o menos pomposos. (1)

Para él, como para Llorens, la filosofía no era únicamente una ciencia abstracta, antes bien especulación viva, verdadera biología que une estrechamente el mundo de las ideas y el de la realidad, tanto el del presente como el del pasado, y que tiene una cuádruple existencia en la conciencia, en la historia, en la ciencia y en la vida social. A medida que iba haciéndose cada día más escocés, iba acentuándose también su desafección hacia el tomismo, nacida en sus años juveniles de la santa ira del humanismo, más adelante, de su espíritu libre y de su modo de pensar histórico y condicionado. Ya en un estudio acerca de Gómez Pereira, que incorporó en 1880 a la segunda edición de la *Ciencia Española*, aplaude sin reservas su refutación de las *especies inteligibles*, concluyendo con una ardorosa profesión de fe escocesa. Pero en donde se declaró decidido partidario de la escuela de Edimburgo, especialmente en cuanto a la teoría del conocimiento, fué en su contraversia con el P. Fonseca, publicada en 1887, en la que mostró de una manera briosa, pero harto más digna que su apasionado adversario, su total discrepancia en no pocos puntos esenciales de la filosofía escolástica.

El hilo de la tradición intelectual de la escuela barcelonesa, en las obras de nuestro autor, puede decirse que no se interrumpe jamás desde 1876, hasta su muerte. Sus más notables trabajos filosóficos encierran siempre una declaración explícita en aquel sentido, y hasta en sus estudios críticos pueden sorprenderse de ella enérgicos atisbos. Del discurso de Llorens de 1854, sobre todo, y de las enseñanzas que de sus lecciones recibiera, o que llegaron después a su noticia—pues no perdía ocasión de procurársela—aceptó las conclusiones principales. Como *leit motiv* de su pensamiento, asoman ora aquí, ora acullá, esparcidas en las páginas innúmeras de su multiforme producción, y más de una vez repetidas, dichas conclusiones, a saber: que un pueblo sin tradición intelectual propia es un organismo incapaz de crear nada; que el pensamiento filosófico no es nuevo elemento de la conciencia, sino una forma especial que el contenido de la conciencia va tomando; que sólo se ha de aceptar el testimonio de conciencia cuando pueden aplicarse escrupulosamente a sus fallos las tres leyes de parsimonia, integridad y armonía; el respeto constante a un modo de pensar histórico, relativo y condicionado, considerando la historia como la piedra de toque donde se quiebra o quillan las más presuntuosas construcciones de la mente; el horror invencible y sano a las abstracciones inútiles y a los entes de razón... Tales son los principios fundamentales que componen la recia trama del tejido intelectual elaborado por su pensamiento. En 1876, en las cartas de la *Ciencia Española*; en 1880, en su estudio sobre la *Antoniana* Margarita de Gómez Pereira; en 1883, en su admirable discurso sobre la *Historia considerada como obra artística*; en 1886, en el de contestación al P. Mir; en 1887, en su triste polémica, última que amargó su vida, con

el atrabiliario P. Fonseca; en 1889, en su oración inaugural leída en la Universidad de Madrid, sobre las *Vicisitudes de la filosofía platónica en España*; en 1891, en su profundo estudio acerca de *Los orígenes del criticismo y del escepticismo*; en 1908, en su soberbia semblanza de Milá y Fontanals; en 1910, en su comunicación al Congreso apologetico de Vich, titulada *Dos palabras sobre el Centenario de Balmes*, y aún en otros pasajes que se han borrado de nuestra memoria o se han escapado a nuestra diligencia, es donde pueden sorprenderse las etapas principales, o por mejor decir, el encadenamiento lógico de su filiación escocesa, sin solución de continuidad. En estas etapas de su actividad filosófica es también donde mejor puede apreciarse aquella admirable identidad de su fisonomía moral e intelectual, de que antes os hablaba, con una firmeza de orientación que asombra, aún al espíritu más dispuesto a reconocerla, y que pocas veces se observa en la vida de un pensador.

En Menéndez Pelayo más que en ningún otro de nuestros días se ha conservado el espíritu de nuestra gloriosa escuela catalana, y como ya tuve ocasión de manifestar en un desahogo de mi dolor al tener noticia de la muerte de mi añorado amigo, el día en que Cataluña sienta otra vez la necesidad de restaurar en toda su integridad aquel espíritu hoy tan decaído, tendría que ir a buscarle principalmente, enriquecido y fortalecido con todos los tesoros de la moderna cultura mundial, en las obras admirables del escritor montañés. Yo de mí, sólo puedo decir que he aprendido más filosofía escocesa en las páginas de Menéndez Pelayo, que en las de nuestros pensadores catalanes, y que si se escribiese un estudio acerca de su pensamiento filosófico, quizá hallaríamos en él la exposición más lúcida, más completa y más adaptada a nuestra época de la filosofía del sentido común. Fuera de esos retazos fragmentarios de su pensamiento que hemos indicado, la exposición completa de los dos ejes fundamentales en que se apoya, hay que buscarla en dos admirables y profundos trabajos filosóficos ya citados. En el discurso acerca de las *vicisitudes de la filosofía platónica en España* (1889), hizo profesión de fe de su armonismo; en el estudio acerca de *los orígenes del criticismo y del escepticismo y especialmente de los precursores españoles de Kant* (1891), la hizo de su adhesión a la escuela escocesa, entonando a la vez en cada uno de ellos un himno hermo-

so y vibrante a la metafísica (1). En el último, además, trató de soldar el criticismo moderno con el antiguo, buscando, principalmente en los libros del siglo XVI,—consecuente con su método histórico y con su confianza en la virtualidad del pensar propio de un pueblo—los gérmenes de vida que todavía contienen.

A la escuela catalana debió Menéndez, según confesión propia, ese criterio histórico y relativo, que fué la ley constante a la que sujetó su admirable labor de historiador del pensamiento y de la inspiración humana. *Este criterio histórico y positivo de pausada indagación y recta disciplina* es la base incommovible en que se apoyan su temperamento literario y su gran vocación de historiador, la aptitud quizá más relevante entre las muchas con que le dotó la Providencia. Todo se convertía en él en historia pintoresca y palpitante de realidad. La historia es para Menéndez la única maestra de la vida; la maga divina que todo lo alumbraba, explica y avalora; de sus rotas entrañas surge radiante el sol de la metafísica; ante ella rectifican o se estrellan todos los dogmatismos filosóficos; ella es la filosofía de lo mudable y relativo; sin ella no hay crítica literaria posible, su viril ejercicio eleva el corazón, vigoriza el entendimiento y promete la más alta recompensa y los mayores goces espirituales al que la cultiva, dándole la percepción clara y el preciso relieve de todas las cosas. Por no someterse a su rígida disciplina que requiere como auxiliares otros muchos conocimientos, suelen perderse, decía, los esfuerzos de nuestra crítica en vagas consideraciones de estética superficial o de psicología recreativa... A ella por último consagró su vida entera. Sólo escribió un libro de polémica y nos dió en cambio la historia casi entera del pensamiento humano en Europa, desde la civilización clásica hasta los tiempos contemporáneos: la historia de los errores religiosos de nuestro pueblo que iba a convertirse ahora en la de la Iglesia y de la civilización españolas, la historia de nuestro fecundísimo teatro nacional, en su más alto representante; la historia de la lírica, de la épica y de la novela; la historia de nuestro humanismo; la historia de la poesía americana...

ANTONIO RUBIÓ Y LLUCH

(1) *Ensayos de crítica filosófica* por el Dr. D. M. Menéndez y Pelayo. Madrid, 1892.

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc. Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 643 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

(1) *Ciencia Española*, Ed. cit. III. 95.

De la Premsa

La nostra Barcelona

Raons i números

III

Anem a rependre la tasca serena, després de les vehemències de la passada lluita electoral.

Dos punts de capital importància en el món modern tractarem en l'article d'avui. L'ensenyament i la beneficència. El primer de dits assumptes és del que més preocupen als directors dels pobles civilitzats; és el segon un dels més difícils de resoldre. La nostra ciutat, com totes les de l'Estat espanyol, està sensiblement endarrerida en l'ensenyament, el mateix en el primari que en el superior. Quelcom se ha fet; més es va en camí de fer; però es molt el que resta a fer. Les nostres escoles públiques de primera ensenyança són en sa majoria indignes de la nostra ciutat; no les aventatgen pas gaire les particulars. I poc més o menys que les escoles primàries, amb les mateixes deficiències de local, material i mètodes, està l'ensenyança superior.

Veiem amb tot, les escoles que tenim, els alumnes que hi assisteixen, veiem quines institucions s'han creat i es van creant.

Segons l'«Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona», en l'any 1910, teníem 180 escoles públiques de primera ensenyança, a les quals concorrien 3.224 pàrvuls; 5.469 nois i 5.972 noies. Total, 14.665 alumnes. Escoles particulars de primera ensenyança en teníem 647, a les quals assistien 25.800 nois i 22.285 noies. Total, 48.085.

Entre tot 827 escoles de primera ensenyança amb 62.750 alumnes.

Prop de 100 escoles gratuïtes no oficials tenia la ciutat, a les quals entre les classes de dia i de nit, assistien uns 9000 alumnes. D'aquestes escoles, 50 estaven dirigides per religiosos o bé pertanyien a associacions catòliques. Són ademés les que tenen major nombre d'alumnes.

Fins ara la nostra ensenyança no havia sortit gran cosa de les velles normes rudimentàries; ara l'Ajuntament va a fundar centres que al mateix temps que siguin vehícol de cultura, ho siguin també de salut. Ens referim a les Escoles de Bosc, que dintre de poc seran inaugurades. La primera de aquestes està situada en el Parc municipal de Montjuich, en edifici verament esplèndid; treballat-se en la construcció d'una segona que s'establirà en els terrenys de la Budejllera, propietat també del Municipi. A aquestes seguiran altres escoles al Guinardó, Pedralbes, etc. La ciutat enviarà a aquestes escoles als nois i noies que més necessitin cures físiques, al mateix temps que se'ls donarà les primeres nocions de la cultura primària.

Però la ciutat té ineludibles devers que complir. La salut dels seus petits és preciosa. Per això uns bons patricis tingueren la lluminosa idea de crear les Colònies Escolars. Durant el primer any fóren pocs els nens i nenes que anaren a fer salut al camp. Els pares no volien confiar els seus fills a persones estranyes, encara que tant dignes com

les del professorat. Però tant prompte com es feien públics els resultats esplèndids que assolien els estuiejants, no hi hagué prou llocs per a les sollicituts presentades, que de cada any van en augment. A més de 700 pugen els escolars que van actualment a passar el mes d'agost a les poblacions camperoles de Catalunya i que retornen cada temporada amb el cos refet per a passar la major part de l'hivern.

Deuen afegir-se als mentats escolars els de les colònies de l'Econòmica de Amics del País, Escola Mossèn Cinto i altres que cada any augmenten, encara que poc, en número.

Tenien escoles en tal any, la colònia francesa, dugues, a les quals assistien 600 alumnes; l'italiana, una, que comptava amb 126 escolars, i l'alemanya, que tenia una escola també, a la qual assistien 215 estudiants.

IV

Un dels aspectes més interessants de la beneficència a ciutat és el que's relaciona amb l'infància i la maternitat. Facilitar a la mare pobre aquella ajuda material i científica que abans, mentre i després del part, li és necessària, és una alta funció social; ajudar-la després a l'alletament o cria del seu fill, és de tanta o major importància.

Havem parlat ja de les funcions que la Casa de Maternitat omple en aquest doble sentit. Tènen ademés per al primer cas, una «Sala d'Obstetrícia», l'Hospital de Santa Creu; una «Clínica», en l'Hospital Clínic; en la qual foren assistides durant l'any 1911, 230 dones, donant lloc a 362 operacions, havent-hi 276 naixements, dels quals eren nois 128 i noies 148. En la barriada de Gràcia hi ha l'«Asil Matern de Santa Isabel». Altre asil està destinat a tals fins, el de la «Visita-ció».

Mereix especial menció la protecció a l'infància en els seus primers mesos de vida. La ciutat que no s'ha descuidat en aquest ordre de protecció als infants, creà fa anys la Casa Municipal de Lactància, en la qual es proporciona llet esterilitzada a les criatures. De primer se instal·là la benèfica institució en el carrer de Valldonzella, però vistos els bons resultats de l'alletament artificial i el gran bé que's feia a moltes cases, l'Ajuntament amplià tant simpàtics serveis, construint una amplíssima casa al carrer de les Corts Catalanes. D'ençà que la Lactància s'ha traslladat al nou local, se han ampliat els serveis i fet més nombrosos. Els dats que tenim són de 1911, en qual any el nombre de criatures inscrites sigui de 1.294 i els litres de llet entregada 158.380. Les criatures són cuidades en la seva salut i alletament, sofrint periòdiques pesades, per a comprovar lo que guanyen. Anexe a la Casa de Lactància hi ha una secció de pediatria en la qual foren assistides 4.378 criatures.

Altra institució del mateix caràcter, la primera que's fundà a Europa, segons regonégua el Congrés Mèdic internacional de

Brusel·les de 1906, és la «Gota de Llet», de l'Hospital de nois pobres de Barcelona, el qual en l'any esmentat repartí 115.900 ampolles de llet. Altres asils prestaren serveis d'alletament a 638 criatures. Resten encara altres asils: el de Pàrvuls; Sales de l'Asil de Gràcia; Asil del Carme; Casa de Caritat; Municipal de misericòrdia, i altres fins al número de 15. En total, estan assistits en aquestes cases uns 3.684 nois i noies de dos a deu anys.

Seguit d'aquest asils per a infants, venen els de vells, els dels caiguts en les batalles de la vida. Barcelona té alguns asils, però creiem que no fa en aquest sentit tot el que deuria. El número de vells que no tenen llar ni família és molt crescut, i sempre en queden una gran multitud que van per la ciutat ensenyant les misèries del viure.

Actualment té Barcelona les següents institucions:

Casa de Caritat, amb 631 asilats, homes i dones; Germanetes dels pobres, tres cases, amb 671 asilats dels dos sexes; altres asils, 319 asilats també dels dos sexes. Total, una població de 1.621 vells.

Un altre aspecte de la beneficència ben digne d'atenció és el d'aquelles institucions que recullen i eduquen als anormals. Són 6 aquestes institucions que tenen en el seu si uns 500 desgraciats: cecs, sords-muts, escrofulosos, incurables, etc.

La beneficència municipal té també els seus asils, un d'ells el del Parc, el qual té caràcter d'asil temporal, en el que durant l'any 1911 es prestaren 17.093 serveis. Tres albegs nocturns se aixequen en els carrers d'En Rocafort, Santa Catarina i del Cid. En aquelles dependències es presta llit a 6.045 individus, en número de 71.181 serveis o estances.

Hospitals: Durant el mateix any de 1911 foren assistits en l'Hospital Clínic 3.352 persones, de les quals, 357 moriren.

En el de la Santa Creu entraren 5.496 persones, de les que moriren 1.121.

Del sagrat Cor: Total de malalts: 643. (363 eren de pagament).

Nois pobres: Total de malalts 200. Ademés

Para los Días Frescos.

Otoño y primavera son las dos estaciones más agradables del año, pero ambas son las más peligrosas para la salud. Todo parece sonreír al sol encantador, y de repente una ráfaga de invierno viene

a recordarnos que el frío está cercano, o no ha desaparecido aún. Un ligero escalofrío, seguido de estornudos, avisa a usted que el resfriado ha hecho su presa. A pesar de los días soleados, es menester estar alerta y recordar que los Pellets del doctor Mackenzy impedirán que siga adelante su resfriado; que lo curan siempre en 24 horas, sin que tenga usted que hacer cama para sudarlo. A las primeras tomas notará usted alivio; cesará el estornudeo, la destilación mucosa de la nariz, el lagrimeo; se despejará la cabeza y desaparecerá el estado febril. Además curan la susceptibilidad catarral en los que al menor cambio del tiempo cogen resfriados. Caja Ptas. 1'50 en todas las farmacias.

les diferents clíniques infantils d'aquest hospital, prestaren 74 637 serveis.

Beneficència mèdica municipal: En els dispensaris i en visites a domicili, prestaren els metges municipals, en l'any 1911, 273 929 serveis.

Manicomis de l'Hospital de la Santa Creu: Durant l'any de 1911 hi havia assistits 588 malalts, dels quals 352 eren dones i 236 homes. Entre'ls asilats hi havia 2 advocats, un autor dramàtic, 2 escriptors, 7 religiosos, 2 músics, 10 artistes, 4 metges i 29 comerciants.

En el precedent article i el present, hem vist com la col·lectivitat ciutadana, vetlla els passos dels que en el seu sí s'aixopluguen. Veiem com està atenta a prestar assistència a la partera, al recent nascut, que li dona a aquest instrucció, que'l fa home i després, caigut en malaltia i l'indignència li ofereix

un llit en els hospitals i una casa en els asils.

Aquesta és l'intervenció ciutadana, en la beneficència. No cal dir que tal com es practica i amb els medis escassos, comparats amb l'immensitat del mal, la beneficència es incompleta. Però també es pot dir que la ciutat no deixa de preocupar-se fonament de la sort dels seus fills.

Els segueix en la naixença; en la malaltia; en la misèria i en la mort. En cap cas, emperò, és tan humana l'intervenció de la ciutat com en la d'aquells que han perdut la raó, vius-morts que van pel món més miserables que ningú i més que cap desgraciat, dignes de totes les pietats i de tots els amors.

PÈRE DE PRADES

(De *El Poble Català*)

En Mistral és mort

DOL

Es mort Mistral: és mort l'hereu del geni antic i el patriarca de la poesia. Patriarca no sols en terres de Provença, no sols en terres de França, no ja en el conjunt de nacions de saba hel·lènica i sang llatina, no ja en les altres del continent, sinó en totes les que viuen i s'agiten arreu del món, en el qual, per virtut dels cants del poeta se sabia d'una de gloriosa, mare de trovadors que, després d'un sòn de segles, rompia l'encís com la princesa de la rondalla i esclatava a cantar en la llengua de l'avior rejuenida per la fortitut de nous accents.

Mistral era Provença i el sol de Provença; Mistral era el passat i l'avenir d'aquella nació que'n fou una amb la nostra i en la qual tingué el breçol un dels més grans reis que il·lustren la història de Catalunya. I si bé Mistral se sentia Francès, mai havia deixat d'escoltar la veu de la sang que l'agermanava a nosaltres com a bon fill d'un de aquells troços de terra que semblaven destinats a perpetuar l'imperi romànic dels Pirineus, la partició del qual fou plorada en versos memorables pel poeta mig eval Sicart de Margevol:.

Ai! Tolosa e Provença
E la terra d'Agènc,
Beziers e Carcassè,
Quo vos vil quo vos veil!

L'ànima de ço que començava a ser aquell imperi no havia pas mort. Mistral, amb tot i el seu amor a la França, sentia una estreta solidaritat envers Catalunya. I ben segur que la resurrecció de l'imperi romànic dels Pirineus profetitzada pel nostre Maragall en la seva «Glosa» no li hauria pas sabut desplaure del tot.

Mistral era de França, mes ho era de certa manera per mútua adopció, car la llei de natura el feia essencialment provençal. I aquella adopció mútua havia nat espontàniament. Mistral cantà en la seva llengua; França, l'unitaria, vegé en la llengua de Mistral un tresor més a afegir a la seva riquesa, i en comptes de blasmar al poeta, l'acarona i en comptes de repel·lir-lo, li obri els braços. Pot dir-se que Mistral s'imposà a la França, i per la França al món enter, i és que els convencionalismes circumstancials de la política, no poden res contra el fet viu;

i és que per damunt del raser unificador de la França centralisanta, s'enlairava el rebrot d'una antiga nacionalitat, portant a l'esperit de les generacions, l'inquietud d'una vida renaixent. No era la nacionalitat entera que rebrotava, però era la llengua, expressió de l'esperit, llevor de vida nova.

I els que tenien en llurs mans els destins de la França no la volgueren pas destruir aquella llevor. Tal volta presentien en ella la força que podés dur a port, en dies adversos, la nau de l'estat francès.

Mistral era la Provença rediviva en els seus poemes. Ofegar la veu de Mistral no era pas possible; intentar-ho tan sols, hauria estat a la vegada temeritat i crim. Doncs la França aixecà al poeta com era degut i glorià fou de França i glorià fou de la terra tota. Per això la mort den Mistral és un esdeveniment que estremeix el món; per això en el nostre pensament, a l'escriure aquestes ratlles, ens sembla sentir el pensament de mil·lions i mil·lions d'homes que el tenen fixat com nosaltres en el record del patriarca mundial de la poesia, per al qual la mort no és altra cosa que'l pas decisiu a la immortalitat.

La vida del poeta

El cèlebre poeta provençal, la mort del qual malauradament plora la poesia, va néixer a Maillano (Boques del Rosa), el 8 de setembre de 1830.

Va néixer del segon matrimoni d'un propietari rural, noble i de família antiga. L'educació den Mistral fou, en aquest medi, excepcionalment popular.

Als deu anys anà per primera vegada a l'escola, passant més tard els seus estudis clàssics a un pensionat de l'Avinyó.

En aquest pensionat va conèixer el jovenet en Josep Roumanille de Saint Remy, que escrivia versos provençals. Baix la seva direcció feu les primeres armes en un periòdic de Marsella, «Lou Boni-abaisso», en el que's distingia ben prompte per lo escullit dels seus escrits i la seva depuració lingüística. Des dels 12 anys, mal grat el despreci en que era tinguda la llengua provençal, va escriure quelcom en ella, decidint la seva vocació l'esmentat Roumanille.

Aquest finí el seu poema «Marguerideta», entusiasmant an en Mistral, qui una volta

finits els seus estudis, va escriure un poema en quatre cants, «Li Meissoun».

Això fou el 1843. D'aquest poema, en conservà l'autor algunes estrofes entre les notes de «Mireio» i a les «Illes d'or».

Veient el seu pare que el seu fill no era destinat a l'agricultura, l'envià a Aix, on trobà al primer company dels seus ensomnis, Anselm Mathieu, poeta també.

Els tres anys fructuosos, passats entre l'estudi i el somiar en la vella capital de la Provença, confirmaren an en Mistral en la resolució d'honorar al seu país, restituint al provençal la perduda dignitat.

En Roumanille agrupava aleshores tots els poetes vivents de la llengua d'oc en un folletó del periòdic «La Comune», d'Avinyó. La seva cultura clàssica i el seu instint popular, havien de comunicar a molts elements l'impulsió directiva i la depuració crítica necessàries a una restauració.

El seu deixeble Mistral, el confident i aussiliar intel·ligent dels seus projectes, no tardaria gaire en concebre un despertar nacional per a la rehabilitació de l'idioma del seu país.

Un eminent literat, Taillander, deia en una carta a Roumanille: «Jo comprenc que siau forçat a admetre a joves aixerrits que tenen més bona voluntat que inspiració; però en Mistral me encanta: heusquí un petit poeta que pren seriosament com vos, el renaixement de la poesia provençal. Ell se dol vivament dels tristos destins d'aquesta llengua, que ha donat bagatge a totes les literatures nacionals d'Europa, i bescanta als mals poetes. Heusquí un digne hereu dels mestres del segle XII».

Roumanille i Mistral publicaren el primer recull col·lectiu de poetes de la llengua d'oc, «Li Prouvençalo» (1852). D'aquesta publicació sortí el primer congrés dels poetes provençals, a Arlés, en 1851, en el que trenta poetes varen respondre a la crida den Roumanille. No tardà gaire aquest en publicar un manifest referent a la forma ortogràfica, en el que col·laborà Mistral.

Un nou congrés, degut a la iniciativa de J. B. Gant, va celebrar-se a Aix (1853), seguit d'un nou recull «Lou bon maragi dei Troubaire». Així s'anomenaven els renovadors provençals, fins que l'any 53 en Mistral els donà el misteriós nom de «felibres» en l'assemblea llegendària de Fontsegugne (21 de maig de 1854).

Més tard se fundà el periòdic «L'armada prouvençala», del que en Mistral fou redactor més de 40 anys.

Mentres col·laborava en «L'Armada», en Mistral encarnava l'ensomni de la seva joventesa en una creació en la que's reflecten poc a poc els mil i mil aspectes de la naturalesa i de les costums del seu país nadiu, transfigurats per la divina exaltació del seu cor. Era «Mireio» (1859), poema en dotze cants, llarg idili èpic en el que la provença pogué saludar al seu poeta. I per als felibres i tot, el poema fou una revelació.

El gran Lamartine, el batejà de glòria amb aquestes ratlles memorables: «Un gran poeta èpic es nat! Un veritable poeta homèric dels nostres temps... Un poeta primitiu en nostres temps de decadències: un poeta grec a Avinyó; un poeta qui crea una llengua de un idioma, com Petrarca creà l'italià: un poeta que d'un vulgar patois, n'ha fet un llenguatge de clàssics, d'imatges, i d'harmonies...»

L'unanimitat dels elogis tributats a Mireio, sancionava el renaixement provençal.

El 1869 escrigué en Mistral la seva «Oda als catalans» i el «Cant de la copa», i amb dites poesies en Mistral, el poeta, consagrà la aproximació dels provençals als catalans, els seus germans de llengua i raça.

El 1862 pronuncià el discurs dels Jocs Florals en la primera sortida oficial dels felibres.

El mateix any vingué a Barcelona amb Roumieux.

El 1867 va escriure un nou poema «Calendau» en 12 cants, el qual, per als provençals, disputava la glòria a Mireio.

Mes els poemes són ben diferents. «Mireio» és el poema de la Crau, de la Camargue, del riu; «Calendau» és el poema de la muntanya i de la mar.

Ambdós poemes entusiasmaron la Provença, i el gran concurs filològic de la societat Romànica (1875), i més tard les festes llatines de Montpeller (1878), en les que la muller del gran poeta fou proclamada Reina del felibrige, afirmaven l'obra del genial poeta.

Tres anys abans, el seu esperit s'havia imposat al Migdia de França amb la publicació de les seves poesies «Lis Isclo d'or», en les que esclatà el geni del mestre amb tota la seva serenitat, la seva varietat i l'autoritat de representant d'un poble:

Poc després, organitzat el felibrige, a Avinyó, el 1876, el poeta era proclamat gran mestre de la federació literària de les províncies meridionals, quefe indiscutible d'una crenada de la patria provençal per a la reconquesta de la seva dignitat.

Poc després escrigué un nou poema, de forma més lleugera, en l'estil dels poemes cavallerescs de l'Edat Mitjana, «Nerto», crònica d'història provençal del temps dels papes d'Avinyó.

El 1884 feu un viatge a París, a on fou rebut triomfalment, i coronat per l'Acadèmia, celebrant el quart centenari de l'unió de la Provença a França.

La Renaixença provençal s'extenia, i Mistral li donà l'instrument científic i popular: «El tresor del felibrige», que l'Institut premià amb un premi de 10,000 francs.

El 1890 publicà una obra dramàtica, «La Reino Jano», que obtingué èxit mitjà.

Durant tot aquest temps, seguí la seva campanya a «L'Anuana», fundà la Revista del felibrige, i fou redactor principal del diari de Avinyó «L'Aioli», fundat en 1890.

El 97 donà a llum «El Poema del Rhose», el més genuïnament èpic dels seus llibres, trametat damunt les tradicions del país.

Durant els seus darrers anys de la seva vida havia rebut sovint en Mistral la consagració reiterada de la universal admiració. De tot arreu del món havien anat les gents en pelegrinatge al mas de Maiano. Els literats i poetes catalans no passaven pel sur de França que no s'arribessin a retre l'homenatge al gran amic de Catalunya, i allavors ell recordava amb gran fruïció els seus viatges i les coses de la nostra terra i mostrava gran admiració per la poesia i els poetes catalans.

En totes les festes del felibrige, que's celebren desde Burdeos a Nice, la presència de Mistral hi era obligada provocant grandiosos esclats d'entusiasme de les multituds que l'aclamaven com als capdells triomfadors o com als més gloriosos quefes d'Estat. Arreu del Migdia de França es veu el retrat del patriarca de la Provença i l'antiquíssima vila d'Arles va alçar a sa memòria un monument, assistint el mateix Mistral a l'inauguració, i se li tributà un grandios i entusiàstic homenatge per tot el món oficial i popular.

Ara fa pocs mesos que se li tributà un altre apoteòsic homenatge amb motiu de les festes del cinquantenari de la composició de l'òpera «Mireia» d'En Gounod, celebrat a Saint Remy de la Provença.

El món oficial francès mostrava pel poeta una accentuada i justa predilecció. Pel mes d'octubre darrer el president de la República Francesa, M. Poincaré, se'n anà a Maiano i a l'entrar al mas del patriarca provençal el saludà amb aquestes paraules:

«Estimat i il·lustre mestre:

A Vos a qui heu alçat, a honor d'una terra francesa, perdurables monuments; a Vos que heu aclarit amb el vostre sol les

nostres imaginacions enfosquides; a Vos qui heu enlairat el prestigi d'una llengua i d'una literatura de les quals la nostra història nacional s'enorgulleix; a Vos que heu plasmat en les nostres imaginacions les figures immortals de Vicens i de Mireia, de Calendau i d'Esterelle; a Vos que heu cantat amb estrofes inoblidables les cuquetes de seda i les que les cuiden; a Vos el noble poeta del Rosa i de les illes d'or; a Vos que, tot glorificant la Provença, heu teixit per a la França una fresca corona d'olivera; a Vos a qui fa més de mig segle Lamartine ja saludava com un altre Homer i qual primer llibre li devia,—deia— a son trist reclòs, una gota de rosada, una alenada d'auba, un raig de llum; a Vos que heu viscut voltat de l'admiració universal i que heu restat fidel en el vostre Mas de Maiano; a Vos que les generacions futures es traspasaran, a través dels anys, com flors que no's mustigaràn mai, les vostres poesies divines; a Vos, august mestre, jo porto avui el testimoni de la reconeixença de la República i de la gran patria».

Tots aquests testimonis d'admiració i d'estima al gran patriarca de la patria provençal, els veïns de Maiano se'ls prenen com a propis i ells els hi rendien cada dia i a cada moment.

Darrerament la salut del gran poeta el tenia primparat entre la vida i la mort.

Amb tot, el vell roure es resistia i no's donava per vençut, a pesar de que, per a acabar de fer més patent en ell el record d'Homer, havia acabat per perdre gairebé del tot la vista.

Descansi en la pau del Senyor l'admirable poeta.

De «La Ven de Catalunya»

Informació

Associació Catalana d'Art Dramàtic

Veus aquí els propòsits d'aquesta entitat nova i ja consagrada pel èxit:

«L'Associació Catalana d'Art Dramàtic ve a omplir un buit en les necessitats d'ordre cultural de Catalunya. És el seu únic propò-

sit contribuir d'una manera activa al foment de totes les manifestacions encaminades a encoratjar l'art del teatre en general, i en particular aquelles que d'una manera més directa afectin al nostre teatre. Creu aquesta Associació que si els seu desentortitlo respon als desitjos dels seus iniciadors, podria per aquí arribar a una organització

= EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES =

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.—NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

que permetés als seus associats viure en les pràctiques del moviment mundial del teatre, fomentant además iniciatives, recompensant esforços i encoratjant elements que'l dia de demà puguin afirmar el nostre art teatral.

»Si els medis que aspira a reunir ho permeten, això és, si entre els elements que a Barcelona s'interessen pel teatre hi troba el caliu necessari, l'«Associació Catalana d'Art Dramàtic» podrà per l'una part assegurar un nombre de manifestacions teatrals a l'any, purament artístiques, contractant per als socis amb empreses de serietat regonogada representacions de les millors obres dramàtiques per companyies quina formació i educació es facilitarà aixís en un medi absolutament artístic.

»Aixís mateix podrà oferir premis alentadors de totes les manifestacions de l'art teatral, ja donant-ne als autors, ja als actors que més i millor treballin, ja als directors que més cura posin en la presentació de les obres, ja als empresaris que amb major escrupulositat artística estenguin el Teatre Català. Tots els elements del teatre han d'ésser ajudats: el geni que en l'obra dramàtica hi tradueix son alt pensament, l'actor que'l fa arribar en forma viva a l'auditori, l'escenògraf i el director d'escena que preparen els detalls per a donar-hi l'il·lusió de la realitat, l'empresari que exposa sos cabals, amb un desig de lucre, és cert, però amb major o menor consciència artística.

»Una millora del nostre teatre és, además, una obra eminentment nacional. No volem

sólament que hi hagi a Barcelona un teatre per a l'esplai dels esperits cultes que gosen amb la forta síntesi artística que'l teatre és; voldríem que la depuració del sentit artístic del teatre s'estengués a tots els de la ciutat i a tots els de Catalunya, i missió hauria d'ésser de l'«Associació Catalana d'Art Dramàtic» ajudar als esforços de tots estenent nostra acció a totes les altres ciutats i viles de Catalunya, del mode que sigui possible. I més endavant, quan dignament puguin presentar-se al món artístic series manifestacions del nostre art, l'«Associació Catalana d'Art Dramàtic» té d'ajudar també a la presentació del nostre teatre en la nostra llengua catalana, als escenaris d'altres països, proporcionant dies de gloria a Catalunya.

»Per a tot això l'invitem a vostè com a bon ciutadà i aimant de l'art del teatre, per si vol formar amb nosaltres.

»La Junta directiva de l'«Associació Catalana d'Art Dramàtic», al costat del seus ideals i propòsits artístics, ha tingut en compte l'organització d'ordre econòmic que permeti la col·laboració en ella de tots els elements que integren el nostre organisme social, a quin fi ha acordat el següent ordre d'inscripcions i quotes anyals, que seràn tingudes en compte en el repartiment de localitats per a les manifestacions teatrals que l'Associació organitzi o contracti:

»Socis numeraris, que pagaran, al menys, 60 pessetas anyals.

»Socis adjunts, que pagaran 24 pessetes anyals.

»Senyores de les famílies del primer agrupament, pagaran 30 pessetes anyals.

»La finalitat que persegueix l'Associació, coincidint amb una necessitat ben definida en el desenrotll de les aspiracions culturals catalanes, deixa creure que serà secundada activament i arribarà a aconseguir resultats de positiva eficàcia.

LA JUNTA DIRECTIVA:

President, Don Gonçal Arnús; Vispresident, Don Lluís Durà i Ventosa; Tresorer, Don Lluís M.ª Angelón; Secretari, Pere B. Tarragó; Vocals, Don Pere Corominas, Don Joan J. Ferrer i Güell, Dr. Don D. Martí i Julià, Don Josep Llimona, Don Jesús Piniella, Don Josep Carner, Don Llorenç Mata».

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literàries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili. Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

= Camiseria
i Corbateria

Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT
en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatats-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS

EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegramas i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de
 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP.
 Els mes ràpids i els mes
 econòmics de essència i
 neumàtics.

Chassis per ómnibus i
 camions, 15/20 y 30/40 HP.
 Pera transport de passatgers,
 servei de col·legis i
 d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2,
 i de 3 toneladas i servei de
 correus.

Grupes marins, de 6, 15
 i 30 HP.

Per canots de recreu,
 transports de passatgers,
 serveis de pràctics de ports
 salvament de nàufregs i auxiliars
 de barco de pesca.

Lámpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Blada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corta Catalanes, 401—
 Barcelona